

Doordacht inrichten van de vrije uitloop bij pluimvee t.a.v. dierwelzijn

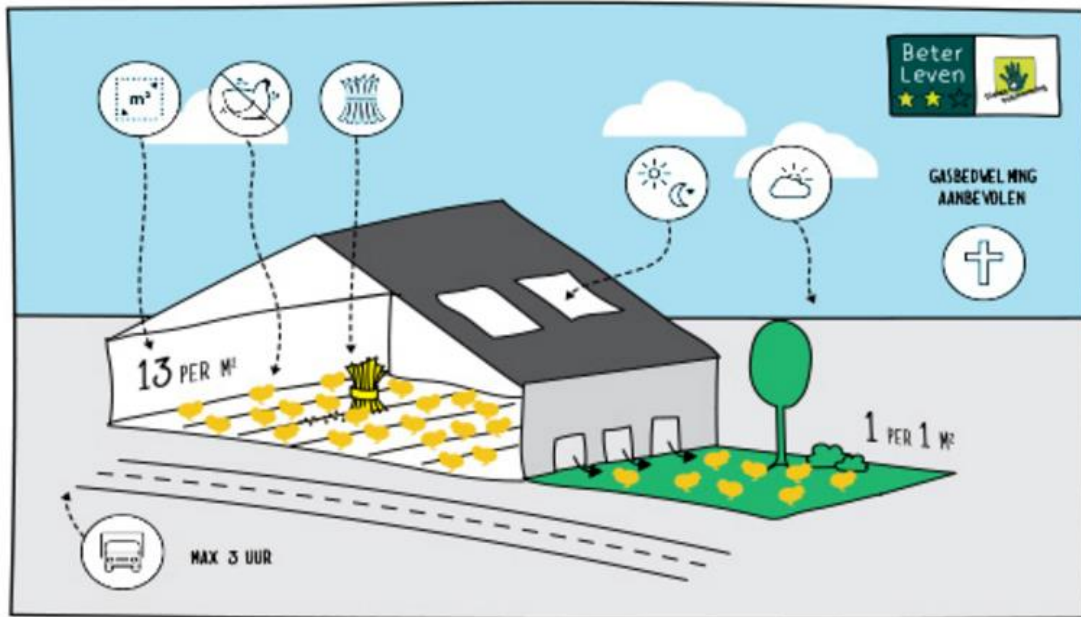
Elske N. de Haas; Bas T. Rodenburg; Frank Tuyttens

Samenwerking Universiteit Utrecht & ILVO

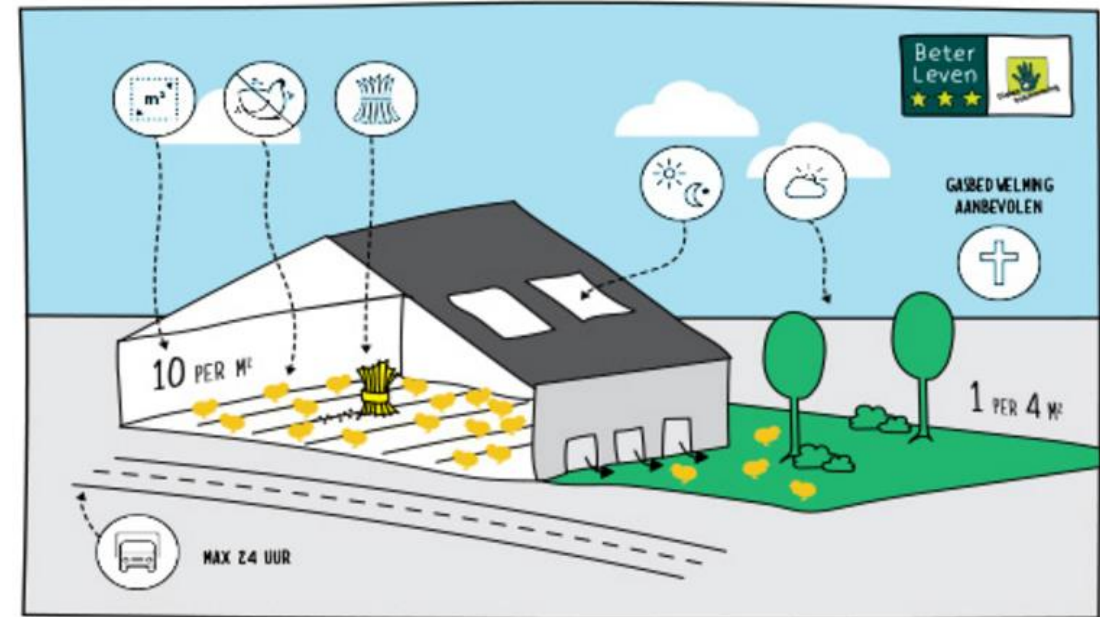
Vrije uitloop ter bevordering van dierenwelzijn

- Vrije uitloop: geeft pluimvee de mogelijkheid tot uiten van natuurlijk gedrag, geeft hen keuze vrijheid en daarbij optimalisatie dierenwelzijn
- Vereiste voor legalisatie en keurmerken (groeps-grootte, dichtheid, ruimte)

VLEESKUIKENS

VRIJE UITLOOP

BIOLOGISCH

Vrije uitloop ter bevordering van dierenwelzijn

- Vrije uitloop: geeft pluimvee de mogelijkheid tot uiten van natuurlijk gedrag, geeft hen keuze vrijheid en daarbij optimalisatie dierenwelzijn
- Vereiste voor legalisatie en keurmerken (groeps-grootte, dichtheid, ruimte)

LEGHENNEN

VRIJE UITLOOP

BIOLOGISCH

Gebruik van uitloop

Meeste kippen van de koppel:

- komen buiten vlees: 95% Taylor et al., 2020, leg: 80% Sibanda et al., 2020
- verdelen zich niet evenredig (Lentfer et al., 2013)
- blijven dichtbij de stal Richards et al., 2011

Daardoor nabij de stal:

- verarmen bodem
- hoge mest depositie
- risico overdracht ziektes en parasieten

Geen welzijnsvoordeel t.a.v. uitloop → verbeteren uitloopgebruik

Hoe verbeteren uitloopgebruik?

Vlaamse project Bio

- Legcombio 2017-2020 (vlees en leg)

EU projecten Bio

- PPILLOW lopend (2020-2024: low input rassen)
- Freebirds lopend (2018-2021: vlees en leg)
- HealthyHens 2011-2014 (leg)

In 8 EU landen

- 55 bedrijven: meer tijd buiten minder wormen (*A. galli*) Thapa et al 2015
- 107 bedrijven: positieve effecten uitloopgebruik Jung et al., 2020
  - ✓ Wisselen van uitlopen
  - ✓ Aantrekkelijke overdekte veranda
  - ✓ Maximale toegankelijkheid
  - ✓ Hanen in de koppel

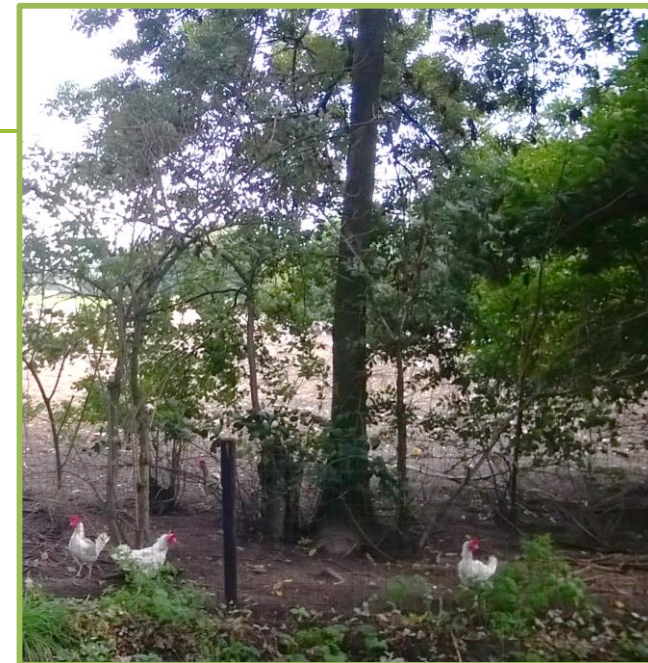
Beter uitloopgebruik in
de koppel
Minder
uitval & verenpikken
worminfecties

Ontwerp van de vrije uitloop

Aanplant in de uitloop

Meer kippen buiten met overdekkingen in uitloop (Dal Bosco et al., 2014)

Voorkeur kippen voor overdekte plekken (Dawkins et al., 2003)

Inviduele verschillen – welzijn en uitloopgebruik

Vleeskippen: verder de uitloop in **betere motoriek** en **lagere stress niveaus** (Taylor et al., 2020)

Leghennen: verder de uitloop in **eerder aan de leg** (Sibanda et al., 2020)

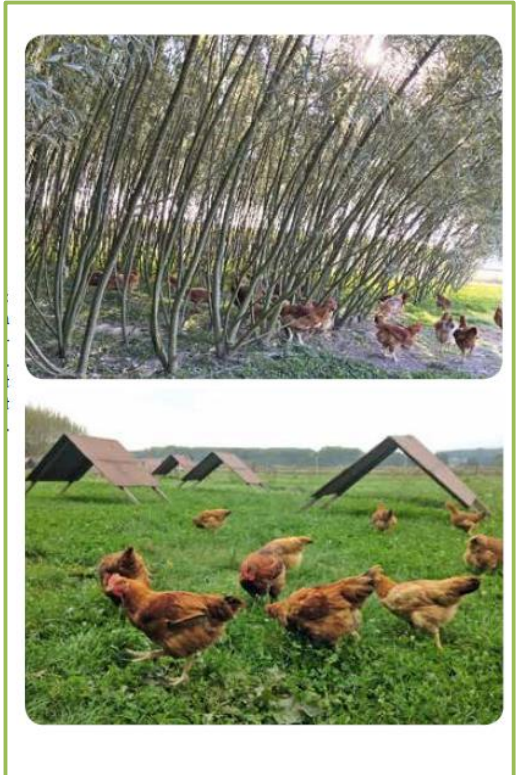
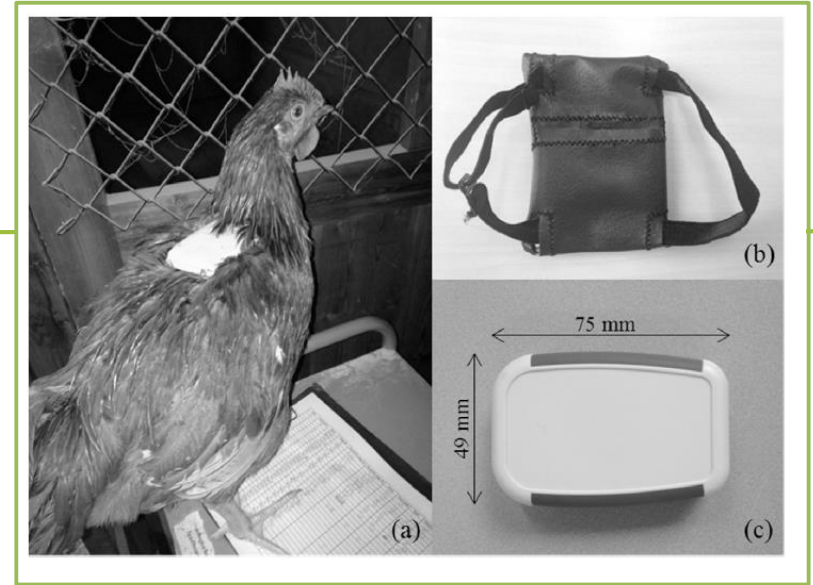

Onderzoek bij ILVO

Unieke situatie

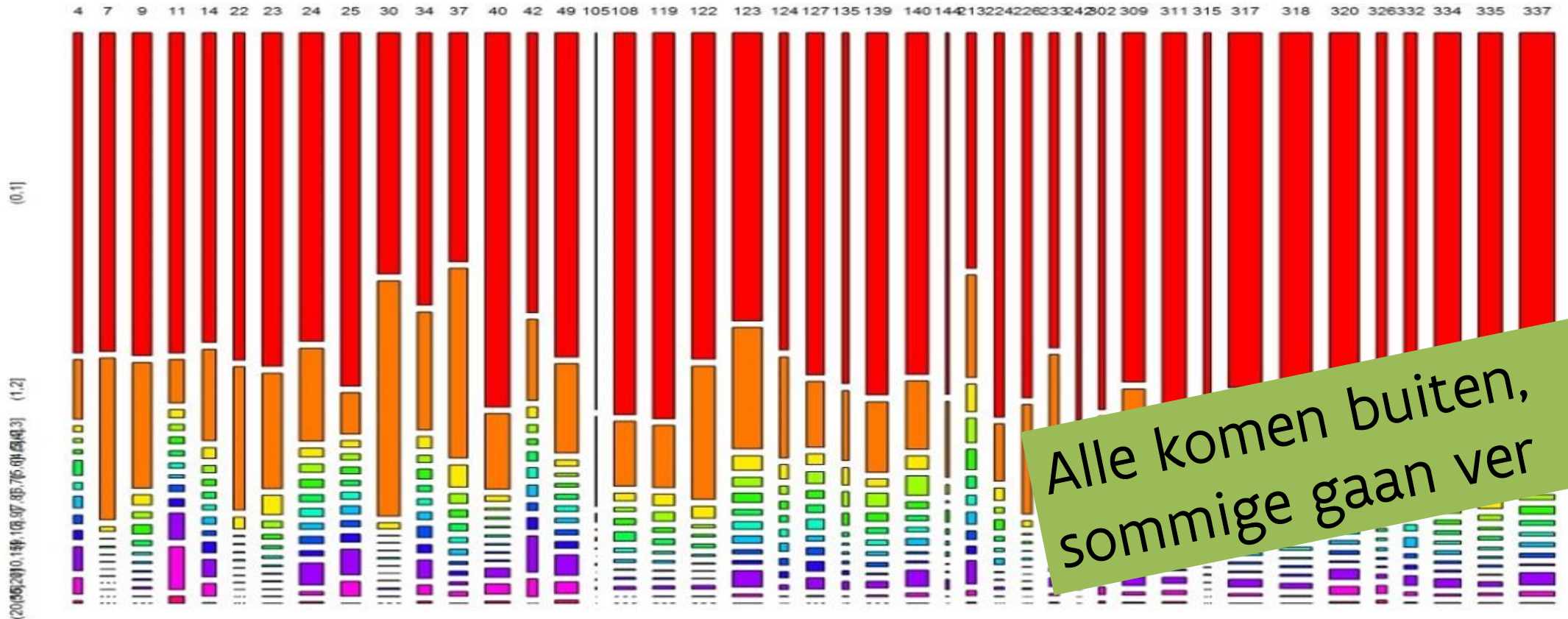
- Mobiele kippenstallen
- Twee typen inrichting (wilgen; afdakjes, grasland met hazelaars)
- Traceren van individuele kippen (sensoren)

Vleeskippen – afstand van de stal

- 4-jaar doctoraalstudie van Lisanne Stadig – traag groeiende vleeskippen (Sasso)
- Link tussen voorkeur, dierenwelzijn, weersomstandigheden, vleeskwaliteit en bodem kwaliteit

Individuele kippen nummers

Tijd gespendeerd t.o.v. afstand ten opzichte van de stal

Alle komen buiten, sommige gaan ver

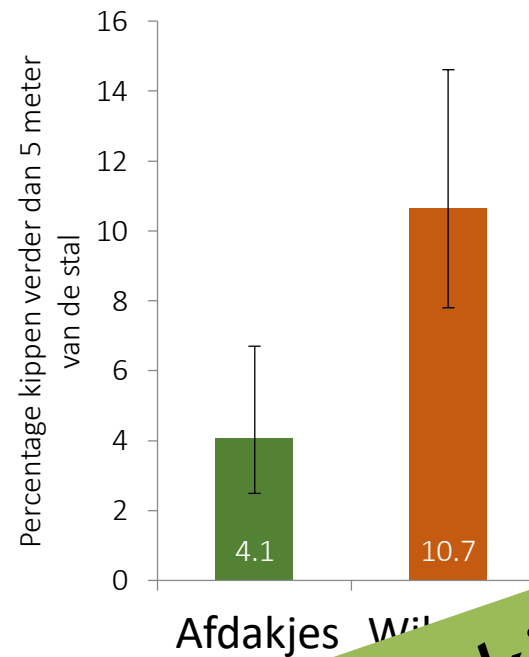
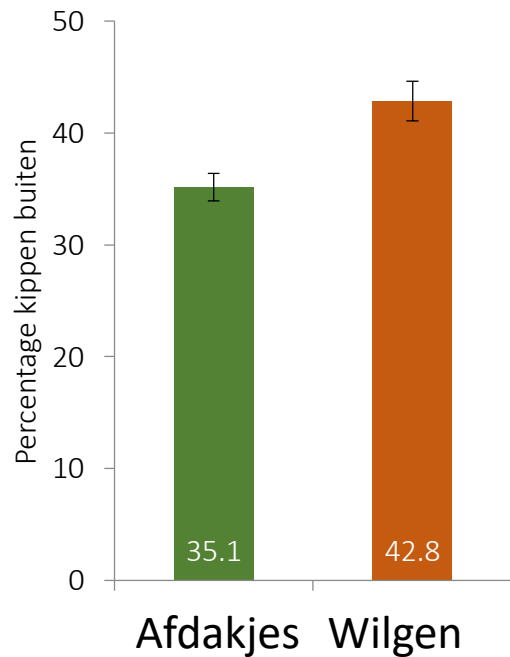
Vleeskippen – dierenwelzijn

	Geen uitloop	Afdakjes	Wilgen	P value
Mobiliteit problemen	43.4% ^A (24.1 – 64.9)	25.6% ^B (12.1 – 46.1)	26.8% ^{AB} (12.9 – 47.5)	0.053
Ontstoken voetzolen	81.2% (65.9 – 90.6)	71.8% (54.5 – 84.4)	67.9% (50.1 – 81.6)	0.434
Gezwollen hakken	40.1% ^{a;A} (22.6 – 62.1)	7.6% ^{b;B} (2.9 – 18.8)	13.7% ^{ab;B} (5.8 – 29.2)	0.008

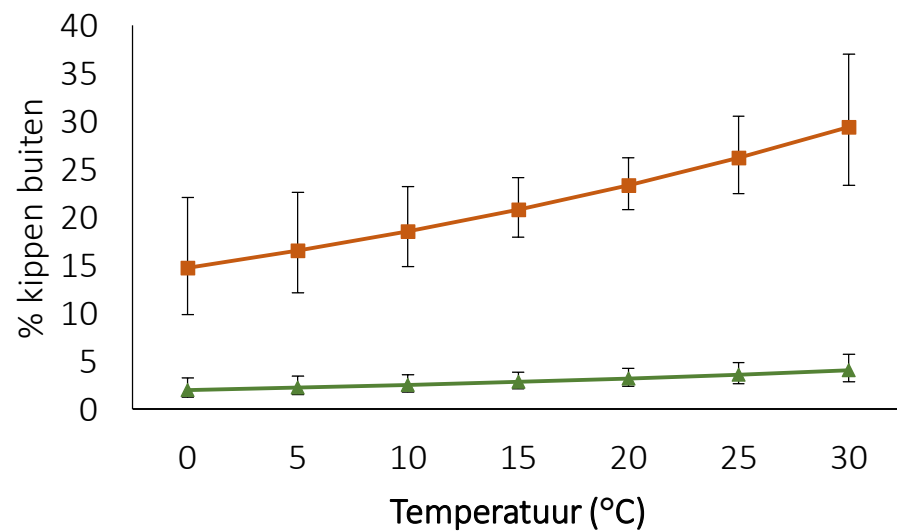
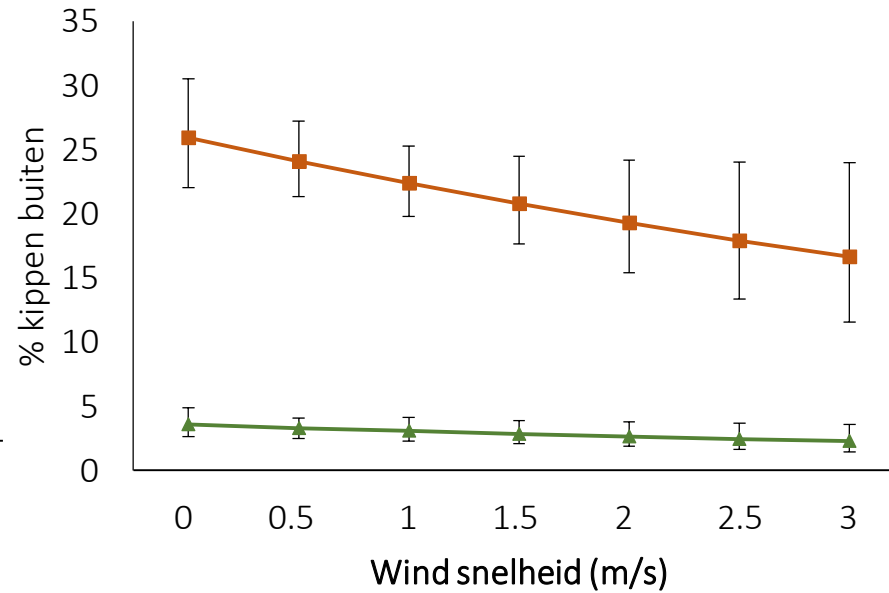
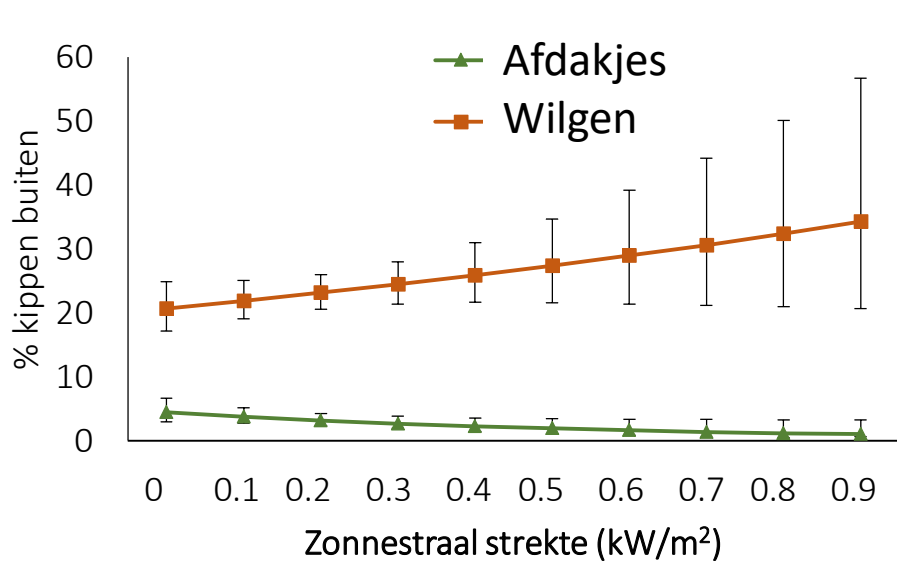
Uitloop verbetert pootgezondheid

Vleeskippen – voorkeur

**Meer kippen in wilgen
En verder in de wilgen**

Vleeskippen – weersinvloeden

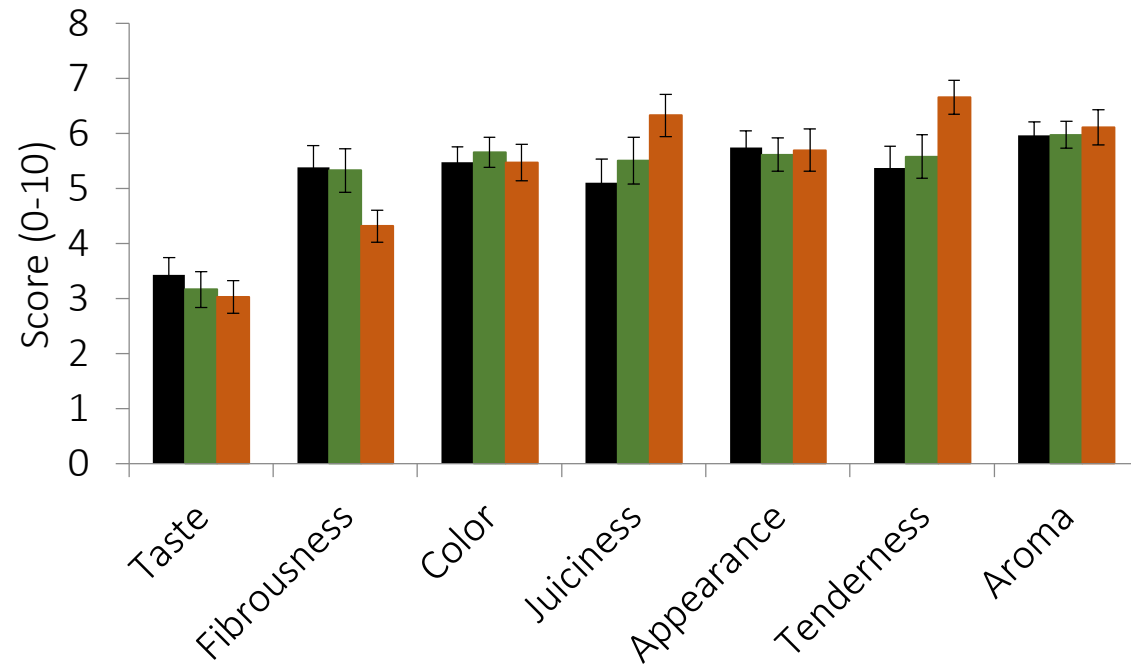

Meer kippen in wilgen bij
 - Meer zon, meer wind
 - Hogere temperature, en regen

Vleeskippen – vleeskwaliteit & smaak

De kipfilet van wilgen kippen was (in vergelijking met de andere kippen):

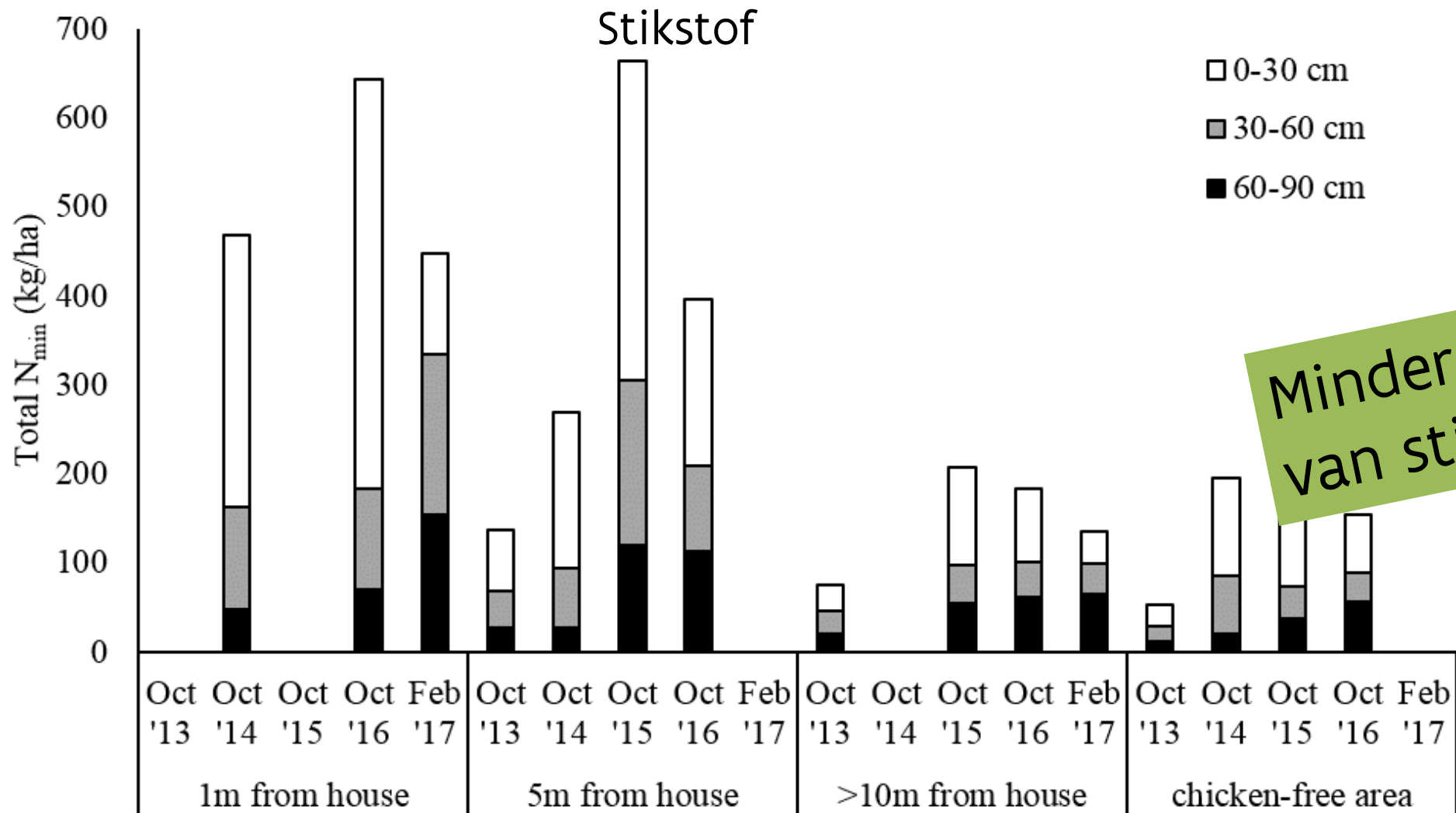
- donkerder en geler
- lagere PH; meer vocht verlies tijdens koken
- hogere percentages van onverzadigde vetten

■ Binne
■ Afdakj
■ Wilgen

Malser, smakelijker,
minder vezelig

Vleeskippen – bodemkwaliteit

Minder weglekken van stikstof

Conclusie

- Vrije uitloop ter verbetering van dierenwelzijn mits optimaal benut
  - toegankelijkheid, wisselen uitloop, aantrekkelijke veranda
- **Op basis van ILVO onderzoek:**
  1. Uitloop verbetert dierenwelzijn vleeskippen
  2. Kippen prefereren wilgen over afdakjes, tijdens verschillende weersomstandigheden
  3. Kippen in wilgen hebben een betere vleeskwiteit en smaak
  4. Met wilgen in uitloop minder weglekken van stikstof – betere bodemkwiteit
- Lopend onderzoek ILVO
  - individuele verschillen in uitloop gedrag en welzijn met leghennen

Dank voor uw aandacht

Zie ook Legcombio (project ILVO); BomenvoorBuitenkippen (project Louis Bolk, NL); Freebirds (project EU)